

# كردهيا پهيمانداڼى د كورته چيروكا باژيرى ژير زه ميندا

م. ه: زيمار سه عدونلا محمدهد

پشكا زمانى كوردى، كوليزا په روره ده - ناكړى، زانكويآ دهوك  
zemar.mohammed@uod.ac

م: سلیمان هشیار محمدهد

م. ه: جيهان غياث محى

پشكا زمانى كوردى، كوليزا زمانان، زانكويآ دهوك  
sulaiman.hishyar@uod.ac

پشكا زمانى كوردى، كوليزا زمانان، زانكويآ دهوك  
gihan.mihi@uod.ac

## پوخته

پهيماندان كردهيه كا گرنگه ژ كردهيڼ ناخفتنى و بابه ته كى گرنگ يى پراگماتيكييه، نه ف كردهيه زيده تر پيښيريا ناخفتنكهرهيه بو نه نجامدان يان نه نجام نه دانا كاره كى. نه ف كه كولينه ب نافونيشانې (كردهيڼ پهيمانداڼى د كورته چيروكا باژيرى ژير زه مين) دايه. د نه فى كه كولينيدا ههول هاتيه دان، كو كردهيڼ پهيمانداڼى ل دويش مودولا (ئوستن) ي بهينه به حسكرن و ل سهر كورته چيروكا (باژيرى ژير زه مين) يا (ئيسماعيل هاجانى)، بهينه پراكتيكرن. نارمانجا سهره كى ژ نه فى كه كولينى نه وه، كو ههر كردهيه كا پهيمانداڼى د كورته چيروكا نافبريدا بهينه ده ستيشانكرن. ديسان كردهيڼ پهيمانداڼى يڼ راسته وخو و نه راسته وخو و شيوازي تامارى و رپزه يا نه وان يا سهدى بهينه دياركرن. زيده بارى پيشه كى و نه نجام و ليستا زيده ران، نه ف كه كولينه ژ دوو پشكان پيكدهيټ، پشكا ئيكي هاتيه ته رخانكرن بو زاراف و تيگه ه و تايه تمه ندى و نه ركين كردهيا پهيمانداڼى، پشكا دوويى هاتيه ته رخانكرن بو كردهيڼ كردهيا پهيمانداڼى ل دويش مودولا (ئوستن) ي و ل سهر كورته چيروكا نافبرى هاتيه پراكتيكرن و تامارا وي هاتيه دياركرن.

په يقين سهره كى: كردهيڼ ناخفتنى، كردهيا پهيمانداڼى، كردهيڼ كردهيا پهيمانداڼى، كورته چيروكا.

## پیشه کی

۱- نافونیشانی فه کولینی:

ئه ف فه کولینه ب نافونیشانی (کردهیین پهیمانداڼی د کورته چیروکا باژیری ژیر زه مین) دا، هاتیه نفیسین، کو تیدا ههول هاتیه دان تیگه هی کردهیا پهیمانداڼی بهیته بهحسکرن و پاشی ل دویف مودیلا ئوستنی کردهیین وئ هاتینه دیارکرن و ل سهر کورته چیروکا باژیری ژیر زه مین هاتینه پراکتیککرن.

۲- ریبازا فه کولینی:

ئه ف فه کولینه ل دویف ریبازا وهسفی شروقه کاری هاتیه نهجمادان و بو پراکتیککرن و دیارکرن نهجمانژی په نا بو شیوازی ئاماری هاتیه برن.

۳- گرنگیا فه کولینی:

گرنگیا فه کولینی د ئه فان خالین خواریدا دیار دیت:

أ- ئیک ژ خالین گرنگ یین ئه فی فه کولینی ئه وه، کو پهیمانداڼ ب شیوهیه کی بهرهوام و د ئاخفتنا ژيانا مه یا روظانه دا ب شیوهیه کی بهرچا ف دهیته بکارهینان زیدهباری وئ چهندی ئه ف کردهیه د ناف بهره مین ئه ده بیژیدا دیاردیت.

ب- دیسان ئیک ژ خالین دیترین گرنگیا ئه فی فه کولینی دیاردکته ئه وه کو پتريا کردهیین پهیمانداڼی ل دویف مودیلا ئوستنی هاتینه شروقه کرن، کو ئه فه ژی ژ کردهیین پهیمانداڼی ل دویف هندهك مودیلاڼی دی جودا دکته.

ت- ل دویف ئاگه هداری و زانیاریین مه ههتا نووکه چ فه کولین ل سهر کردهیین پهیمانداڼی د زمانی کوردیدا نه هاتینه نفیسین و ب تایهت ل دویف مودیلا ئوستنی.

۴- هوکارین لوجیکیین نهجمادانا فه کولینی:

ئه ف فه کولینه ههولدهت پهیمانداڼی ل دویف کردهیین پهیمانداڼی شروقه بکته، داکو نهجمامین فه کولینی دپوخت و دورد بن.

۵- شیواز و که‌ره‌ستی فه‌کۆلینی:

د ئه‌قی فه‌کۆلینیدا د پشکا تیوریدا نمونه ژ زمانی کوردی ل ده‌ف خه‌لکی دهوکی هاتینه وه‌رگرتن و د پشکا دوییدا واته د پراکتیکیدا نمونه ژ کورته چیرۆکا (باژیری ژیر زه‌مین) دا په‌رتۆکا (نالینا که‌مانجی) دا یا نفیسه‌ر (ئیسماعیل هاجانی)، هاتییه وه‌رگرتن.

۶- پرسیارین فه‌کۆلینی:

فه‌کۆلین هه‌ولده‌ت به‌رسقی ل سه‌ر ئه‌فان خالین ل خواری بده‌ت:

أ- گرنگییا کرده‌یین ئاخفتنی چیه؟

ب- کیژ کرده‌یین کرده‌یا په‌یمانداڼی د کورته چیرۆکا (باژیری ژیر زه‌مین) دا هاتینه بکاره‌ینان؟

ت- ئایا کرده‌یا په‌یمانداڼی ب چه‌ند شیوه‌یان ده‌یت، جوړین ئه‌وی چنه؟

ث- کیژ جوړی کرده‌یی، راسته‌وخو یا نه‌راسته‌وخو پتر هاتییه بکاره‌ینان؟

ج- کیژ کرده‌یا په‌یمانداڼی ئه‌وین هاتینه به‌حسکرن ب زورترین ریژه هاتییه بکاره‌ینان؟

ح- کیژ کرده‌یا په‌یمانداڼی ژ ئه‌وین هاتینه به‌حسکرن ب کیمترین ریژه هاتییه بکاره‌ینان؟

خ- ئایا د ئاخفتنا مه‌ یا روژانه‌دا جوړین کرده‌یا په‌یمانداڼی ده‌ینه بکاره‌ینان و چاوا؟

۷- پشکین فه‌کۆلینی:

ئه‌ف فه‌کۆلینه ژبلی پیسه‌کی و ئه‌نجامان ژ دوو پشکان پیکده‌یت پشکا

ئیکي ب نافونیشانی، (کرده‌یا په‌یمانداڼی و جوړین وی) و پشکا دوویی ب

نافونیشانی، (کرده‌یین کرده‌یا په‌یمانداڼی د کورته چیرۆکا باژیری ژیر زه‌مین) دا ل

دوماهی شیوه‌یی نامار و ریژا سه‌دی تیدا هاتییه دیارکرن.

## پشکا ئیکڼی

### کردهیا پهیمانداڼی و جوړین وی

۱-۱ تیورا کردهیین ئاخفتنی (Speech acts):-

تیورا کردهیین ئاخفتنی بو زانایی بریتانی جون ئوستن (J.L.Austin) ی ب تایه تی سالآ (۱۹۶۲) دزفریت و زانا سیریل (Searle) ی ل سالآ (۱۹۷۲)؛ بهژداری د بهرف پیشبرنا نه فی تیوریدا کریه، (حسن، ۲۰۱۶، ۳۹). به لی هزرا سه ره کی یا تیورا کردهیین ئاخفتنی دزفریت هه بو (فینیشتان ی)، کو گوتنی ب کریار ل قه ل ه م ددهت، (صحراوی، ۲۰۰۵، ۲۴). ب شیوه یه کی گشتی ل دهف ئوستنی زمان ب تنی ئالافه ک نینه بو وه سفکرن و هه گوه استنا په یامه کی، به لکو ئالافه که بو ئافا کرنا جیهانی و کارتی کرنی لیکهت، (ادراوی، ۲۰۱۱، ۷۷). ئانکو بابه تی هه کولینی ل دور هندی دزفریت کا هم چ کار د ده بریناندا دکه ین کو ژ نه جامی فی چهندی کردهیین ئاخفتنی دروستدین. ((کردهیا ئاخفتنی یه که یه کا سه ره کیه بو گه هاندنی و هه و مه به ست بیت د شیاندایه بیژیت. زیده باری نه فی چهندی د شیاندایه هه و چهنده بهیته جودا کرن د ناقه را هه و ئاخفتنکه ری و مه به ست بیت و هه و گوه دار تی د گه هیت و یاسایین کونترولی ل سه ر هه فان ره گه زان دکهت)). (علی، ۲۰۱۹، ۴۵۰).

ژ هه ژیه بیژین ((فه یله سوف و زمانانان هه تا ده و روه برین سالین پینجی ژ سه دی بوری د هه وی باوه ری دابوون کو هه رکی رسته یا راگه هاندن هه وه وه سفا جیهانی بکهت، به لی پستی ئوستن هاتی ره خنه کا دژوار ل هه وان گرت و هه ف چهنده ب هه له یا وه سفی ناقه کر، چونکی ئوستنی گوت هه ر رسته یه ک د هه مان ده مده چهنده کردهیه کا نه جام ددهت)). (علی، ۲۰۱۴، ۱۹۹). ل فیری هم دشین بیژین ئیک ژ هه وان کردهیان کردهیا پهیمانداڼیه.

ل ده ستپیکې ئوستنی جوداهی د نافه را ههردوو زاراقین (وه سف) و (نه نجامدان) ی دیار کرن. کو رسته یا وه سفی ئه و رسته یه ئه و ا ب وه سف کرنا ریدانه کی یان حاله ته کی رادبیت بییکو کرده یه کی نه نجام بده ت، به لی رسته یا نه نجامدانې ئه و رسته نه ئه وین گوتن و کرده یه کی د هه مان ده مدا نه نجام دهن (ادراوی، ۲۰۱۱، ۱۲).

که واته ئه م دشین بیژین تیورا کرده یین ئاخفتنی تیگه هین ئه وان واتایانه ئه وین ب ده ورو به ریفه گریده ت.

#### ۱-۲ گرنگیا کرده یین ئاخفتنی:-

گرنگیا کرده یین ئاخفتنی د ئه وې چهن دیدا بو مه دیار دبیت کو ((کرده قسه ییه کان وهك لایه نیکې پراگماتیک رولی کارای له گواستنه وه ی زانیاری له نیوان نیر و وه رگرا به شیوه یه کی ئاشکرا و نا ئاشکرا دا هه یه. پیش ئوستن گوتن و قسه کان ته نها له چوار چیوه ی بوته ی ریژمانی ناو وشه به کارهاتووه کانی رسته کان زانیاری لی هه لده هینجرا و دوور له بارودوخ لیکدانه وه یان بو ده کرا، به لام که ئوستن هات؛ پی گوتن چوار چیوه و بارودوخ گوتنه که جوړی زانیاریه که مان پیده دات. بو یه له تیوری کرده قسه ییه کان بارودوخ پریار له سه ر گوتنیکې وهك: "ئهم چایه به راستی سارده" ده دات، ئه گه ر ئه م گوتنه له وه رزی زستاندا بگوتریت، ئه و ا به واتای (گازنده کردن) دیت، به لام ئه گه ر له وه رزی هاویندا ئه م گوتنه ده ربپردریت، ئه و ا واتای (په سه نکردن) دیت))، (یول، و: سورخی، ۲۰۱۶، ۸۴). ژبه رهندي لیکدانه قه یا و ا تا و مه به ستا کرده یا ئه وې گوتنی، پیدفیه پشت ب ئه وې بارودوخې به ستیت ئه وې تیدا ده یته گوتن، بو نموونه؛ ((جگه ره ناکیشی "ئاخیوه ر جگه ره کیشه و به وه رگر ده لیت: جگه ره یه ك ناکیشی. مه به ستی ئاخیوه ر زانیاری په یدا کردن نیه داخوا وه رگر جگه ره ده کیشی یان نا کیشی؛ به لکو مه به ستی ئه م گوتنه ئه ووه یه؛ من

جگه ریه ک ده کیشم و فرموو توش نه و جگه ریه بکیشه.))، (حوسین، ۲۰۲۱، ۵۶).

ب نه فی شیوهی نه م دینین کو مه به ست ژ بکارهینانا هر گوتنه کی پشت ب نه وی بارودوخی ناخفتنکه ر و گوهدار تیدا گفتوگویی دکن دبه ستیت. که واته ل فی ری بو مه گرنگیا کرده یین ناخفتنی دیاردیت ب نه فی شیوهی، کو چیدیت ((گوتنیک له وانهیه مه به ستی راسپاردن، راگه یاندن، هه رپه شه کردن، زانیاریدان، پرسپارکردن، فرماندان، دلنیا کردن، به لاندان و ده یان مه به ستی دیکه به کاریت، بویه گرنگی کرده قسه ییه کان پیمان ده لیت؛ ده بیت جیاوازی له فوری ده برین و مه به ست له ده برین یان گه یاندنی مه به ست بکه یین))، (ته و فیک، ۱۹۹۵، ۴۰).

#### ۱-۳ چه مک و زارافی کردهیا پهیمانداڼی:-

هه ژی ناماژه پیکرنیه، کردهیا پهیمانداڼی پیخه مه ت نیشانانا هه ستی خویه، کو مرو فیه کی خه مخور و باشه دیت پهیمانداڼی یا نه ری نی بیت نانکو ده برینی ژ نیاز و مه به ستا ناخفتنکه ری یا خیری بکه ت و دیت پهیمانداڼی یا نه ری نی بیت، نانکو که رب و کین و زفريا ناخفتنکه ری نیشان بده ت، هه روه سا چیدیت پهیمانداڼی یا راستگویی واته نیازا جیبه جیکرنا سوز و په یمانا خو هه بیت و دیتیری یا هه له بیت نانکو ب تنی گوتنه ک بیت و نیازا جیبه جیکرنا نه وی نه بیت.

د فهره نگا (The Word Book Encyclopedia Dictionary) زارافی (پهیمانداڼی - Promise) په یفه که ده یته گوتن یان نفیسین، کو که سه کی پیگیر دکه ت ب تشته کی رابیت یان رانه بیت (علی ۲۰۲۰، ۲۳۸-۲۳۹). هه روه سا د زمانی عه ره پیدا بو نه فی زارافی په یفا (تعهد) ده یته، کو به رامبه ری وی د زمانی ئینگلیزیدا په یفا (Promise) ده یته بکارهینان،

(<https://www.almaany.com/ar/dict/ar-ar/%D8%AA%D8%B9%D9%87%D8%AF/>)

بهلی د زمانې کوردیدا بهرامبر ئهفان زارافان زارافی (سوزدان) یان (پهیمانداڼ) دهیته بکارهینان.

واته پیدفیه ئهوی چندی بیژین ، کو د شیاندا نینه پهفتارا پهیمانداڼی د جفاکه کیدا ب ئهوی هزریقه بهیته پابه ندرن، کو یا راسته یان راست نینه، ل جهی هندی پیدفیه هویرینکر ل سهر پهیمانداڼی بهیته کرن ، ئهوژی ل ژیر هژماره کا هوکارین جفاکی و دهروونی، کو هندهك خالان په یوهندی پیقه هیه وهکی: (حز و ئاره زوویین هه فیشکین ئاخفتنی و ژینگه ها هه فیشکین ئاخفتنی)، (Ariff and Mugableh, 2013, 248). واته پهیمانداڼ یا پیگیره ب ئهوی دهروریهفه ئهوی ئاخفتن تیدا هاتیبه گوتن و ئه ژینگه ها تایهت ب ئاخفتنکهری و گوهداریقه.

۱- ۴ پیناسه یا کردهیا پهیمانداڼی:-

سه بارهت پیناسه کرنا کردهیا پهیمانداڼی، ئهوژی وهکی پتربیا دیاردهیین زمانې ب چندی شیزوان و ژ لایئ چندی پسرانقه هاتیبه ناساندن ل خواری دی بهحسی هندهك ژ ئهوان پیناسه یان کهین:

ب دیتنا (جۆن راولس)ی پهیمانداڼ پیرابوونه که، کو سیستمی ریژمانی ب دهستیشانکرنا وی رادبیت و یاسایا ئهوی یا سهره کی ئهفهیه: (ئز سوزی (پهیمانی) ددهم، ..... بکه م ) ئهفجا ل دهمی کهسهك د دهروریه کهی گونجایدا ئهوی دهرپرینا ل سهری بیژیت، ل وی دهمی خودانی پهیمانی دقیت ئهوی کاری ئه انجام بدهت، ئه گهر چ مهرجین لیبورینه کا دیارگری ب دهست خوفه نه هینیت و ئه و دیاردکته پیرابوون ب پهیمانداڼی ژ سیمایین دادپهروه ریینه (Rawls , 2009 , 346).

هه‌روه‌سا د فهره‌نگا (The Random House Dictionary) دا ده‌رباره‌ی پیناسه‌یا په‌یمانداڼی وه‌سا دیار دکه‌ت، کو راگه‌هاندنه‌که دی ب تشته‌کی راپیت یان پی راناییت. هه‌ر وه‌سا د فهره‌نگا (The Longman Dictionary of Contemporary English) دا ده‌رباره‌ی پیناسه‌یا په‌یفا په‌یمانداڼ د بیژیت: په‌یمانداڼ روڼکرنه، کو مافی دده‌ته که‌سه‌کی دی باوهر پی بکه‌ت و پشته‌ستنئ ل سهر بکه‌ت، کو که‌سه‌ک دی تشته‌کی که‌ت یان ناکه‌ت یان دی تشته‌کی ده‌ت یان ناده‌ت... هتد، (علی، ۲۰۲۰، ۲۳۹).

دیسان ل ده‌می دابه‌شکرنا کرده‌یین ئاخفتنی بو سهر چند جوران ژ لایی ئوستنیفه ب فی شیوه‌یی په‌یمانداڼ دایه نیاسین، کو کرده‌یه‌که ئاماژئ ب پیگریکرنا ئاخفتنکه‌ری ب نه‌نجامدانا کاره‌کی دده‌ت، هه‌روه‌کو ئه‌و کرده‌ روونکرنه‌ک بیت، ل دور دیتن و ئاره‌زوویا ئاخفتنکه‌ری، وه‌کو: (به‌لیزان، رژدبون، سویندخارن)، (بوقره، ۲۰۰۹، ۹۰).

ل دوماهیئ ئه‌م دشین بیژین، کو په‌یمانداڼ کرده‌یه‌که ئارامیئ ل ده‌ف گوهداری په‌یدا دکه‌ت بو پشتراستبون ژ نه‌نجامدانا کاره‌کی یان نه‌نجام نه‌دانا ئه‌وی کاری ئانکو ئه‌م دشین بیژین جوړه پشتراستیه‌کی ل ده‌ف وه‌رگری په‌یدا دکه‌ت ب چه‌ندین شیوازان، وه‌کو: (سویندخارن، رازیوون، سوزدان،... هتد)، (علی، سلیمان، ۲۰۲۰، ۳۲۱).

– سویندخارن: ئه‌ز سیندخوم بو ته‌په‌رتووکه‌کی بکرم.

– سوزدان: ئه‌ز سوزئ ده‌مه هه‌وه ئیدی مافین هه‌وه نه‌هینه پی‌شیلکرن.

– رازیوون: ئه‌ز یا رازیمه سوباه‌ی ل گه‌ل ته‌به‌یمه بازاری.

۱-۵ تاییه‌تمه‌ندیڼ کرده‌یا په‌یمانداڼی:-

په‌یمانداڼ وه‌کو هه‌ر کرده‌یه‌کا دی یا ئاخفتنی یان زمانی چه‌ندین تاییه‌تمه‌ندی و ساخله‌ت هه‌نه، ل خواری دی هه‌ولده‌ین هنده‌ک ژ ئه‌وان تاییه‌تمه‌ندیان ده‌ینه دیارکرن:



۱- كردهيا پهيمانداڼې هاريكاره بو وهرگرنا ريكيڼ تيگه هشتي نويڼ پشته ستنې ل سهر پهيمانداڼ و خهلات بهخشين و ياسايان دكهن، (عبدالجيليل، ۲۰۰۶، ۱۹۳).

۲- كردهيا پهيمانداڼې پروونكرنه كه ل دور ديتن و هز و ناره زوويا ناخفتنكهرې، (Austin, 1962, 148).

۳- كردهيا پهيمانداڼې رادبیت ب نه نجامدانا كاره كي و كومه كا نهركان د ناف ده ورو بهره كي ديار كريد ا دروستدكته، (عبدالسلام، ۲۰۱۴، ۱۱۴).

۴- ئيك ژ نوان كرده يانه، كو واتا و دورهيلى پيگه گريده ت، (ارمينكو، ت: علوش ۱۹۸۶، ۸).

۵- پهيمانداڼ وه كو كرده يين وي ب دوو شيوه يان ديار دبيت نه وژي پهيمانداڼا پراسته و خو و پهيمانداڼا نه پراسته و خو، (علي، ۲۰۲۰، ۲۴۰).

۶- پهيمانداڼ به ليندانه كه ژ لايي ناخفتنكهر يقه بو گوهداري و مهرجين پراستي و نه پراستي تيدا نينه، (بلخير، بو عياد، ۲۰۱۲، ۴۸).

۷- سپاردن و پرووه نكرنه ژ بو نه نجامدانا كاره كي وه كي (سوزدان، سويند خرن، ... هتد)، (علي، كوچهر، ۲۰۲۱، ۲۱).

۱-۶ نهركيڼ كردهيا پهيمانداڼې:-

دبيت پهيمانداڼ شيوه يي سويند خوارني وه ربگريت يان په يمانه كا مهر جدار يان سوزه كا ژ ئيك په يقي پيگهاتي بيت. زيده باري نوي چندي په يمانداڼ كومه كا نهركان د ناف ژينگه ها جفا كيدا دگيريت، نه وژي نه هغه نه:

أ- رازيكرن.

ب- نارامكرنا ميشكي گوهداري.

ت- رازيكرنا كه سان.

ث- دهر برينين ژ رازي بوون و په تكرني.

ج- هاندانا که سان ژبو دویفچوونا نهوان تشتین نهوان دفتین، (عہلی، ۲۰۲۰، ۲۴۰-۲۴۱).

۱-۷ پهیمانندان وه کو کردهیه کا راسته وخو و نهراسته وخو:-

پهیمانندان وه کو هه می کردهیین دی ب دوو شیوازان دیاردیت ل خواری  
دی به حسی نهوان شیوازان کهین:

۱-۷-۱ پهیمانندان وه کو کردهیه کا راسته وخو:

د نهفی پهیمانیدا دهبرین و نواندنه کا پروون و ناشکرا هیه، کو  
دهبرینه کا راپهپاندنی یان فۆرمهک تیدا هیه کو شیوهیه کی دروست و تمام،  
کردهیا پهیمانداڼی نهوا دهیته نهجامدان پون و دیاردکته کو باراپتر ل سهر  
نهفی یاسایاییه:

(نهز سوزی (پهیمانی) ددهم (...))، (علی، ۲۰۲۰، ۲۴۰)

واته د نهفی جوړی کردهییدا ((چهند تاییه تمه ندییه که هیه ده بیت له  
گوته که دا بهرجهسته بیت، وهک:

أ- کرده قسهیه که ده بیت کاریکی راگه یاندنی (راپهپاندنی) تیدا بیت و له  
تافی ئیستادا بیت، وهک: گفت ددهم، بهلین ددهم، پهیمان ددهم... هتد.  
ب- لهو جوړه رستانه دا دروستی و نا دروستی نایهت، له بهر نه وهی رسته که  
وهسفی نییه، ته نیا نرخیان بو داده نریت؛ واته رسته که به جییه یان نا به جییه.  
ت- بکه ری رسته که ده بیت که سی یه که می تاک یان کو بیت.))، (فتاح،  
۲۰۱۱، ۲۰۹-۲۰۱۰).

واته د نهفی شیوازی په یامیدا ب دروستی فۆرمه کی پهیمانی پیدقیه تیدا  
دیاردیت، کو شیوهیه کی راسته وخو کاریگه رییا بجههینانا وی ل دهف  
گوهداری پهیدا دیت ب تمامی گوهدار ههستی بجههینانا نهوی ب ریکا وان  
فۆرم و هیمایان ل دهف خو پهیدا دکته، بو نمونه:

– ئەز په‌یمانێ دده‌مه‌هه‌وه و دده‌مه‌هه‌می گه‌لی کوردستانی، موساوه‌می ل سەر مافین خۆ و پین گه‌لی خۆ نه‌که‌ین.

د ئەقی نموونه‌یا ل سهری دیار، په‌یمانە‌کا راسته‌وخۆ ب گه‌لی کوردان هاتییه‌ دان ئەوژی ب پیکا ب کارهینانا یاسایا (ئەز په‌یمانێ دده‌م).  
۱-۲ په‌یمانان وه‌کو کرده‌یه‌‌کا نه‌راسته‌وخۆ:

د ئەقی جوړی په‌یمانانیدا نواندنه‌‌کا فه‌شارتی هه‌یه و چ فۆرم یان په‌یف و هیمایین په‌یمانانی د ناف گوتنی یان پیکهاته‌ییدا نین، به‌لکو ده‌رپرینا نواندنی د گوتنیدا هه‌یه و ب نافی هیزا ب ده‌ستقه‌هینانی د گوتنیدا ده‌یته‌ ناقرن، (علی، ۲۰۲۰، ۲۴۰).

د کرده‌یا نه‌راسته‌وخۆدا چەند تیبینییه‌ک ده‌ینه‌ دیتن، کو پچه‌وانه‌ی کرده‌یا راسته‌وخۆیه‌ ئەوژی:

أ- کرده‌یین ئاخفتنی پین نه‌راسته‌وخۆ کاری پاپه‌راندنی تیدا نینه و مهرج نینه د ده‌می نووکه‌دا بیت.

ب- هه‌ر وه‌سا مهرج نینه‌ بکه‌ر که‌سی ئیکی تاک یان کو بیت.

واته‌ چ یاساییت تاییه‌ت و چ فۆرمین په‌یمانانی تیدا دیار نین و ئەو په‌یاما ده‌یته‌ دان ژ لایی ئاخفتنه‌که‌ریقه‌ ل سەر هیزا گوتنا ئەوی و شیوازی گوتنا ئەوی و ئەو ده‌ووربه‌ری تیدا په‌یمانژی دراوستیت و گوهدار ل سەر ئەفان بنه‌مایان خوازی دکه‌ت و راستی و نه‌ راستیا ب جهه‌ینانا وی په‌یمانێ د میشکی خۆدا هه‌مبیز دکه‌ت و باوه‌ری ب خۆ دروستدکه‌ت، بو نموونه‌:

– جاره‌‌کا دی ب هه‌چ په‌نگه‌کی نابیت خوینا کوردی ب ده‌ستی کوردی به‌یته‌ پین.

د ئەقی نموونه‌یا د سه‌ریدا وه‌کی دیار په‌یمانە‌کا نه‌راسته‌وخۆ هاتییه‌ دان، چونکی راسته‌ ئاخفتنه‌که‌ر په‌یمانێ و سوزی دده‌ت کو چ جارین دی شه‌ر د

ناڅه را كورداندا دروست نه بيت، به لى هيچ په يقه ك يان فورمه ك په يمانى د ناف  
ئاخفتنا ويدا ديار نينه، نه فه ژى سياسه ته كا رازيكرنى ل دويش خو دهيليت، كو  
ب شيويه كى نه راسته وخو په يماندايه و نهركى بجههينا وى په يمانى يى ديار  
نينه و جوړه كى گومانى ل دهف گوهدارى په يدا دكه ت و گوهدار نه شيت بريارا  
ئيكجارى ل سهر باوه ريبى كرن و رازيپوونا نه قى په يمانى بده ت كا ئايا دى بجهه  
هيت يان نه.

ئانكو تاكه خال بو ژيكجودا كرنا نه فان هه ردوو جوران نه وه ب تنى  
كارى راپه راندنييه، كو پيدفييه د گوتنيدا هه بيت وه كو : (په يمانى ددهم  
په رتوكه كى بو ته بينم)، د قيريدا ب تنى ژبه ر په يقا (په يمانى ددهم) نه ف گوتنه  
بو يه كردهيا ئاخفتنا راسته وخو، نه گه ر په يقا (په يمانى ددهم) ژ نه قى گوتنى لا  
بده ين و بيژين؛ (په رتوكه كى دى بوته هينم)، نه ف گوتنه دى بيته كردهيا  
ئاخفتنا نه راسته خو.

### پشکا دوویی

#### کردهیین کردهیا پهیمانداڼی د کورته چیرۆکا باژیری ژیر زه‌میندا

پهیمانداڼی کردهیه‌کا گرنه‌گه ژ کردهیین ناخفتنی و بابه‌ته‌کی گرنه‌گه یی پراگماتیکیه، ئەف کردهیه زیده‌تر پیگیریا ناخفتنه‌ریه بو ئەنجامداڼی یان ئەنجام نه‌دانا کاره‌کی. (ئوستنی ده‌ستنیانکر کو ئەم زمانی بکاردهیین بو ئەنجامداڼی تستان هه‌روه‌سا بو دووپاتکرنا تستان هه‌روه‌سا گوتنا رسته‌یه‌کا وه‌کو: (ئەز سوزی<sup>(۱)</sup> (په‌یمان) دده‌م ئەفی کاری ئەنجامده‌م) ب باشتین شیوه‌یی تیگه‌هستی وه‌ک ئەنجامداڼی تشته‌کی، ل فیری (په‌یمانداڼی) ل جهی جه‌ختکرن ل سه‌ر هه‌ر تشته‌کی هاتیه‌ دانان)،

([https://en.m.wikipedia.org/wiki/J.\\_L.\\_Austin](https://en.m.wikipedia.org/wiki/J._L._Austin))

ل دیف مودیلا (ئوستن) ی د ناف کردهیا په‌یماندا، چه‌ند کردهیین دیتر دیاردبن کو هه‌رئیک ژ ئەوان ب شیوه‌یه‌کی ده‌رپرینی ژ کردهیا په‌یمانداڼی دکه‌ت و مه‌به‌ستا ناخفتنه‌ری بو گوهداری رۆن و ناشکرا دکه‌ت، ژبه‌رکو ل ده‌ف (ئوستن) ی په‌یمانداڼی پیگیربوونا ناخفتنه‌ریه ب ئەنجامداڼی یان نه‌ئەنجامداڼی کاره‌کیه، به‌لی ل گه‌ل هندیژی پیگیربوون ب په‌یمانداڼی ژ لایی ناخفتنه‌ریقه ل دویف ئاره‌زوو و دیتنا ناخفتنه‌ری دمینیت، واته‌ چیدییت ئەف په‌یمان ب شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ واته‌ ب ئاماده‌بوونا فۆرمی په‌یمان ب خۆ بیت یان ب شیوه‌یه‌کی نه‌راسته‌وخۆ، واته‌ بیی هاتنا فۆرمی بیت و ئەف چه‌نده د کردهیه‌کی ژ کردهیین په‌یمانداڼی دیاردبیت، وه‌کو (سوزدان، پابه‌ندبوون، پیگیربوون... هتد).

هه‌ژی ئاماژه‌پیکرنیه، کو کردهیین کردهیا په‌یمانداڼی ئەوین کو د کورته

چیرۆکا (باژیری ژیر زه‌مین) دا هاتین ل دویف مودیلا (ئوستن) ی بریتینه ژ:

۱- کردهیا سوزدانی: (Promise)

۲- کردهیا پابه‌ندبوونی: (Pledge)

۳- کردهیا ریځهفتن: (Covenant)

۴- کردهیا گریځهست: (Contract)

۵- کردهیا گرهنتیکرنی: (Guarantee)

۶- کردهیا پازیبوننی: (Embrace)

۷- کردهیا سویندخارنی: (Swear)، (Austin, 1962, 151)

۲- کردهیین کردهیا پهیمانداڼی ل دهف ئوستنی:-

۱-۲ کردهیا سوزدانی: (Promise)

کردهیا پهیمانداڼی ئاماژی ب پیگریکرنه ئاخفتنکهری ددهت، بؤ  
نهجامدانا کاره کی یان نه نجام نه دانا وی (بوقره، ۲۰۰۹، ۹۰).  
واته وه کی بهری نووکه مه ئاماژه پیکری کو پهیمانداڼی کردهیه که، کو  
هسته کی ل دهف گوهداری پهیدا دکهت، کو ژ لایین ئاخفتنکهریغه کاره ک بؤ  
بهیته کرن یان ناهیته کرن، نه فجا چ ب شیوهیه کی پراسته وخو یان نه پراسته وخو  
نه و پهیمانه داییت، بؤ نمونه:

– نه ز سوزی ددهم جاره کا دی ژی سهره دانا ته بکه م.

– پیدقیه شه ری براکوژی ب دوماهیک بهیت.

وه کو د نمونه یین سهریدا دیار د نمونه یا ئیکیدا، پهیمانداڼی پراسته وخو  
هاتیته نه وژی ب ریکا هاتنا فورمی (نه ز سوزی ددهم) و د نمونه یا دوویدا  
پهیمانداڼی نه پراسته وخو هاتیته، نه وژی ژ نه نجامی نه هاتنا وان فورمان، نه ف  
جوړه ژی دروست بوویه.

هه ژی ئاماژه پیکرنی، کو زیده باری نه فان کردهیین مه به حسکرین،  
چهن دین کردهیین دیتری دشیته پهیمانداڼی ب خوفه بگرن وه کو:  
(پاکانه کردن، پازینه بوون، گلوگازنده... هتد).

۲-۲ کردهیا پابه‌ندبوونی: (Pledge)

کردهیا پابه‌ندبوونی ټو کردهیه، ټوا کو ټاخفتنکه‌ری ب کرنا کاره‌کی یان پابه‌ندبوون ب وی کاری د پاشه‌روژیدا پابه‌ند دکه‌ت، ټه‌ف چهنده زیده‌تر یا گریډایه ب ره‌فتارا ټاخفتنکه‌ریفه کا هه‌تا چ راده ب په‌یمانا خو دی یی پابه‌ند بیت، ټانکو پشته په‌یمان ژ لاییی ټاخفتنکه‌ریفه بو گوهداریی دهیته دان، پیډقییه ب جههینانا وی په‌یمان وی دای یی پابه‌ندیته، (Austin, 1962, 154)، بو نمونه:

– بریارا زیندانکرنا ته بو ماوی ۱۰ سالان هاته دان.

د ټه‌فی نمونه‌ییدا، پشته بریارا ده‌سته‌سه‌رکرنی هاتییه دان، پیډقییه ټاخفتنکه‌ری یی ل سهر سوزا خو یی پابه‌ندیته ب وی چهندی هه‌روه‌کی سوزدای و گوتی (سوزبیت نیزیك تو بهییه ده‌سته‌سه‌رکرن)، که‌واته کردهیا پابه‌ندبوونی کرداره‌کا ټه‌نجامدایه و هیزا ده‌سته‌کفتنا ده‌ستیکییه د ناقبه‌را ټاخفتنکه‌ری و گوهدارییدا.

۳-۲ کردهیا ریکه‌فتن: (Covenant)

هه‌ر ژ که‌فتنا هه‌ست ب هندی هاتییه کرن، کو ریکه‌فتن بو گه‌له‌ک هوکاران کاریگه‌ر دیته، وه‌کو ټاراسته‌یا ره‌وشه‌نبیری و دابونه‌ریتین چکاکی... هتد. ژ ټه‌نجامی ټه‌فان هوکاران ریکه‌فتنا سیمایین خو یین بهادار د ناف ټادگار و ناقه‌روکا کارفه‌دان و به‌رسفدانیدا دروستکریه، که‌واته کردهیا ریکه‌فتنی رازیبوونه د ناقه‌را دوو که‌سان یان زیده‌تردا بو بجههینانا په‌یمان‌کی یان راستفه‌کرنا وی یان فه‌گوه‌استنا وی یان دوماهیکه‌ینانا وی بو نمونه:

– ټه‌فروکه ټه‌م ریکه‌فتین هه‌یفانه به‌شه‌ک ژ مووچی خو بو ده‌زگه‌هی خیرخوازی ته‌رخانکه‌ین.

د نه‌فځی گوتنیدا دیاردیت، کو ریځکه‌فتن د ناقبه‌را ناخفتنکهری و گوهداریدا هاتییه نه‌نجامدان، کو ژ نه‌فرۆ ویځه هه‌می هه‌یقان هه‌ردووک به‌شه‌کی ژ مووچئ خو بو ده‌زگه‌ه‌کی خیرخوازی ته‌رخانبکه‌ن، (علوان، ۲۰۰۷، ۱۵۷).

#### ۲-۴ کردهیا گریه‌ست: (Contract)

کرداره‌کا نه‌ریځییه د ناقبه‌را دوو لایه‌ناندا، مه‌رجئ پیځیربوونا هه‌ردوو لایه‌نایه بو پشتراستبوون ب جهه‌ینانا په‌یمانئ د ناقبه‌را هه‌ردوو لایه‌ناندا و پیدفیه گریه‌ست ژ لایئ یاسایځه یا باوه‌ریځی بیه هه‌ردوو لایه‌ن ل سهر نه‌وی گریه‌ستی درازین و دیځیربن، (دباش، دغیش، ۲۰۱۶، ۲۶۷).

– پشی رازیبوونا هه‌ردوو لایه‌نان بریارا ئیمزاکرنا گریه‌ستی ل سهر پروژه‌ی هاته‌دان .

– سوزیت نه‌و قستی ل سهر من هه‌یقئ پینج سه‌د دولاران بده‌مه‌ته .

د نمونه‌یا ئیکیدا دیاردیت، کو ئیمزاکرنا نه‌فځی گریه‌ستی په‌یمان ب شیوه‌یه‌کی نه‌راسته‌وخۆ هاتییه دان کو دیځیربن ب ریځمایین نه‌وی گریه‌ستی و د نمونه‌یا دوویدا بو مه‌وه‌سا دیار دیت، کو په‌یمان ب شیوه‌یه‌کی رسته‌وخۆ هاتییه دان ب شیوه‌یی گریه‌ست کو لایه‌نی دوویئ ټانکو بکر هه‌یقانه پینج سه‌د دولاران بده‌ته لایه‌نی ئیکئ کو فرۆشیاره .

#### ۲-۵ کردهیا گره‌نتیکرنئ: (Guarantee)

کردهیا گره‌نتیکرنئ نه‌وه، کو کرداره‌کا ټالوزا ناخفتنئ نه‌نجامده‌ت، چونکی نه‌ف کردهیه ب نوینه‌راتیا دووپاتکرن و مه‌رجدارکرنئ، نه‌فځی کردهیا ټالوز بجه‌دهینیت و جه‌ختئ ل سهر هندئ دکه‌ت، کو پیدفیه بو ب جهه‌ینانا په‌یمانداڼی مه‌رج و دووپاتکرن وه‌کو گرتئ بهینه پینشیاکرن، (<https://plato.stanford.edu/entries/speech-acts/>)، پیدفیه بو ب



دهستقه هینا کردهیا گرتیکرنې چ مهرج یان پابه ندبوون د ناخفتنیدا یا پیگیریت بو نمونه:

– بو کرینا فی جورئ ترومیلی ب قست، پیدقیه پشگریه کی ژ جهی کارئ خوینی.

کهواته د ئەفی نمونه پیدا لایه نی ئیکې پهیمان یا دای هه رده می پشگریه کی ل جهی کارئ خو بینه، دی ترومیلی رادهستی لایه نی دووی کهت، ئانکو فیری پابه ندبوون ب جههینا وی مهرجی گرتیه بو دانا قستین مانگانه.

۶-۲ کردهیا رازیوونی: (Embrace)

ئەف کردهیه رادیت ب ئەنجامدانا کریارا رازیوونی بو لایه نی دووی، پیدقیه لایه نی ئیکې ب پهیمانا خو لایه نی دووی رازی بکهت ل سهر ئەنجامدانا وی کاری، کو ل فیری ناخفتنکه ری ئەگه ره کی رۆن و ئاشکرای پی هه ی بو رازیوونا گوهداری، (فرج، ۱۹۹۱، ۹۸)، بو نمونه:

– ب به خشینا ئەفان که لوپه لان دی دلې هه ژار و دهستکورتان خوشکه ی. د ئەفی گوتنیدا لایه نی ئیکې هه ولددهت لایه نی دووی رازی بکهت، کو دانا ئەوان که لوپه لان پهیمانی ددهت، کو دی دلې ئەوان هه ژار و دهستکورتان خوشیت، ئانکو پهیمانا دلخوشکرنا ئەوان هه ژاران ددهت ب دانا ئەوان که لوپه لان.

۷-۲ کردهیا سویندخارنی: (Swear)

کردهیا سویندخارنی ئەوژی دهیته هژمارتن، ئیک ژ شیوازین کردهیا پهیمانانې، ژبه رکو جوړه نه چارییه کی ل دهف گوهداری پهیدا دکهت، کو باوه ریا خو ب ئەوی پهیمانی یان سوزی ئەوا ژ لای ناخفتنکه ریه هاتیه دان بینه، (بلخیر، بو عیاد، ۲۰۱۲، ۴۸).

د كردهيا سويندخارنيدا ژبلي پازيكرنا گوهداري ژ لايي ټاخفتنكهريشه د ههمان دهمدا ټاراميهك و باوهري ب خو بوون ل دهف ټاخفتنكهری ديارديت، بيگومان نه گهر پهيمانا وي يا راستگوښيت و بهروفاژي، واته نه گهر يا راستگو نهبيت د شيوازي سويندخارني و پهيمانا خوډا دي ترس و نه ټارامي و دوودلي ل دهف وي دياريت.

پتريا جاران كردهيا سويندخارني ل دويف في ياسايا ل خواري دروستديت:

(نه ز سويند دخوم ..... )يان (ب خودي ..... )بو نمونه:

- نه ز سويند دخوم في چندي بو ته نه هيلم.
- نه ز سويند دخوم كريا خواندنا نه ف ساله بدهم.
- ب خودي دي بيژمه بابي ته نه گهر ته نه خواند.
- ب خودي دي بو ته موبايله كني كرم، نه گهر تو ب سهركه في.

د نه فان نمونه يين سهريدا ب ريكا فورمين (سويندخارن) دي دووپاتي ل سهر بجههينانا پهيماني ژ لايي ټاخفتنكهريشه هاتيه كرن.

بيگومان كردهيا سويندخارني ژ جفاكه كي بو ټيكي دي يا جيوازه، ژبهركو نه و تشتي ټاخفتنكهر سويندي دخوت پيدقيه د نه وي جفاكيدا ژ لايي جفاك و دابونه ريت و ټايين،... هتدي په سهند و په واپيت. ههرچهنده ژ لايي ټايينقه يا په سهنده به لي سويندي ب نافي خودايي مه زن بخوي، به لي گه له ك جاران د جفاكيدا مه گوهدل هندهك جوړين ديي سويندي دبن وه كو (گورا پيغه مبهري (س. خ) يان ب په رتووكين ټسماني... هتد)، له ورا يا گونجاي ناييت تول دهف خو بو كه سه كي مه سيحي ب په رتووكا موسلمانان سويند بخوي و بهروفاژي .

ل دوماهيي نه م گه هشتينه نه وي چندي، كو ههر جوړهك ژ نه فان كردهيان د شيت ب شيوه كي راسته وخو و نه راسته وخو د ناف ټاخفتنيدا بهينه

بكارهينان نه وژي ب هاتنا فورمې كرده يې ب خو دې بيته راسته وخو و نه هاتنا فورمې كرده يې دې بيته نه راسته وخو، كو هم شين نه قې جورې ب ريكا دهوروبه ري دياربكه ين، هر د ناف نه وې ناخفتنيدا كرده يې كرده يا پهيمانداڼې بو مه دياردين. زيده باري نه ف چندا مه دايه دياركرن، ل خورې دې هه ولده ين نه فان كرده يان د كورته چيروكا (باژيري ژير زه مين) يا نفيسه ر (ئيسماعيل هاجاني) دا د خشته يه كې تايه تدا دياركه ين، پاشان دې شيوازي بكارهينانا ريژه يا سه دي يا نه وان دياركه ين.

خشته يې تايه ت دهر باره ي نمونه يېن كورته چيروكي و دياركرنا جورين كرده يېن پهيمانداڼې و جورې كرده يې كا راسته وخو يه يانثري نه راسته وخو يه پاشان نه و نمونه يه هاتيه شروقه كرن وه كول خورې ديار:

ژ	نمونه	كرده يېن كرده يا پهيمانداڼې	جورې كرده يې	شروقه كرنا نمونه يې
۱	بارانې بهينا خه لكې يا چككري	گرنتيكرن	نه راسته وخو	ل قيرې كرده يا پهيمانداڼې هاتنا بارانې دكه ته گرنتي بو بهين ته نكبونا خه لكې.
۲	باژيري ژير زه مين تنې دوو سه د پينگافان پشت مالا هه وويه	پازيبوون	نه راسته وخو	ل قيرې پهيمانداڼ ب شيوه يه كې نه راسته وخو گوهداري پازيدكه ت، كو نه و جهه نيزيكي مالا وييه.
۳	ته هنديت پيت ته تو فه دزي ناف وي باژيري	پازيبوون	نه راسته وخو	ب شيوه يه كې نه راسته وخو په يمانې دده ت، كو رازي بيت

کو دئ رۆژەك هیت و دئ مری.				
ب شیوه‌کی راسته‌وخو په‌یمان یادای هه‌می مریان به‌رسفا سلافا وی یا دای.	راسته‌وخۆ	سویندخوارن	بو خودئ بیژم جامیران ژ بچووک و مه‌زنان ژ ژن و میران پیکفه سلافا ته فه‌گیران	۴
فیری په‌یمان ب شیوه‌یه‌کی نه‌راسته‌وخۆ یا دای، کو هه‌می مری پابه‌ندبوون ب به‌رسفدانا سلافاڼ.	نه‌راسته‌وخۆ	پابه‌ندبوون	ژ بچووک و مه‌زنان و ژ ژن و میران پیکفه سلافا ته فه‌گیران	۵
ل فیری ب ریکا په‌یمانداڼا نه‌راسته‌وخۆ ریکه‌فتن کو ئه‌و شه‌هید نه‌بوویه، به‌لکو قاچاخچی بوو.	نه‌راسته‌وخۆ	ریکه‌فتن	مام و خه‌لك هه‌موو دزانن تو بخوه قاچاخچی بووی، ژ کیفه‌تو شه‌هیدی	۶
په‌یمانداڼ ل فیری گرتیی دده‌ت ب شیوه‌یه‌کی نه‌راسته‌وخۆ کو ده‌یکا وی هافینی یا مژیه ب سه‌یراناقه.	نه‌راسته‌وخۆ	گرتی‌کرن	ده‌یکا ته‌ هافینی هه‌مووی مژووله ب سه‌یراناقه ناگه‌هیت دلوپه‌کا ئافی بکت بن زه‌یتووناته	۷
د فی نموونه‌ییدا په‌یمان وه‌ك گریبه‌ست هاتییه دناقبه‌را ئاخفتنکه‌ری و گوهداریدا، کو ده‌ست	نه‌راسته‌وخۆ	گریبه‌ست	به‌سه‌ فی لوجه‌یی به‌یله‌ ئه‌ف جامیره‌ هاتییه سوچه‌تا مه‌ ئه‌م	۸

			بۆ خوه تیر باخفین، به‌حسی دونیاڼی بۆ مه بکت	
ژ به‌حسکرنا مریان به‌ردهت و بۆ خو به‌حسی دنیاڼی بکه‌ن.				
ب شیوه‌یه‌کی پراسته‌وخۆ سوز یا هاتیبه‌دان، کو جاره‌کا دی ئه‌و تستان ل‌گه‌ل خو بووان بینیت.	پراسته‌وخۆ	سوزدان	تشتی ژ ته‌هاتی ته‌سوزدایڼی هه‌که جاره‌کا دی هاتی گه‌له‌ک تستان بۆ بینه	۹
په‌یمان ب شیوه‌یه‌کی نه‌پراسته‌وخۆ نامازی ب هندی دده‌ت، کو جهی گیانه‌وه‌ریڼ خه‌لکی ژ جهی مه‌خوشتره‌.	نه‌پراسته‌وخۆ	سوزدان	جهی که‌ر و گولگ و سه‌یین خه‌لکی ژ جهی مه‌باشتر و یا پاقتیره‌	۱۰
په‌یمان ل‌فیری گرنتیکر نه‌ب شیوه‌یه‌کی نه‌پراسته‌وخۆ ژ نه‌گه‌ری بی‌ده‌نگ نه‌بوونا زارووکي.	نه‌پراسته‌وخۆ	گرنتیکرن	زارووکه‌که‌هر دگری قه‌ت هاویش نه‌دبوو	۱۱
په‌یمان ل‌فیری پازیکرنا گوهداریه‌، کو هه‌می مه‌زن ل‌ده‌ستپیکي زارووک بوون.	نه‌پراسته‌وخۆ	پازیبوون	نی‌هه‌موو مه‌زن ژی زارووک بوون، ماچ جیاوازی د‌ناقه‌را زارووک و مه‌زناندا هه‌یه	۱۲
په‌یمانداڼ ب شیوه‌یه‌کی نه‌پراسته‌وخۆ گرنتینی دده‌ت کو	نه‌پراسته‌وخۆ	گرنتیکرن	مام تو بخودیکی ئه‌و مالکامباخی فه‌یسبوکی	۱۳

			هيشتا مايه، نه و بو نه گهړى خوه سوتنا من؟	
فهي سبوک بويه نه گهړى سوتنا وى.				
پهيماندا نه راسته و خو ديار بويه کو که سى به رامبه ر پازيد که ت، کو ب تنى فهيسبوک نووکه نینه کو که له ک پروگرامين ديتر په يدا بويه.	نه راسته و خو	پازيبوون	مام خوه زى به س فهيسبوک بتنى با هنده ک تشتين دى په يدا بويه فايه ر، واتسناپ، سناپ گو چيه ... بوجيه	۱۴
پهيماندا ن ب شيوه يه کى نه راسته و خو گرنتيا هه بوونا رژيه يه کا زورا پروگرامان دده ت.	نه راسته و خو	گرنتيکرن	نزانم نافتين وان چنه هندى پرن	۱۵
پهيمان ل فيرى پازيبوونه کا نه راسته و خو ديارد که ت کو ئيدى نم چ جار ان خوارنه کا گه رم ناخوين.	نه راسته و خو	پازيبوون	باوه ربکه ن هيدى مرادا مه نه وه خوارنه کا گه رم بخوين	۱۶
پهيماندا ن ل فيرى ب شيوى سويند خوارنه کا راسته و خو هاتيه بکارهينان، کو نم که له ک بو رژي گرتنى دمينه سه رپيا خو بو گورا شه هيدا.	راسته و خو	سويند خوارن	نهرى بخودى هه که نه و ده قيقين نه ز بتنى رابوويم سه رپيا بهه ژميرم دى نيزيکى ساله کى بن ژ ته مه نى من	۱۷
پهيماندا ن ب شيوى پابه ندبوونه کا	نه راسته و خو	پابه ندبوون	حه ف ت کومبوونان ب	۱۸

			مه دكن و مه رادكن سهرپيا	
نه پراسته وخو دياردكته كو هندهك روژان گهلهك كومبوون ب وان دهينه كرن، كو پابه نند بن بو پابوونا سهر پيښين خو.				
پهيمان شيوئ پابه نندبوونا نه پراسته وخو هاتييه دان، كو وان پابه نند دكته ريژي ل پرنسيپ و ره وشتي وان بگرن.	نه پراسته وخو	پابه نندبوون	ريژي ل وان پرنسيپ و ره وشتان بگرن يښ مه خو بو دايه شه هيد كرن	۱۹
فيږي پهيمانداڼا نه پراسته وخو هاتييه و ديار كريه كو سوزي دده تي كوي هه لبه سته كا نوي يا نقيساي.	نه پراسته وخو	سوزدان	من هه لبه سته كا نوويا نقيساي	۲۰
پهيمانداڼ ب شيوه كئ نه پراسته وخو ديار كريه، كو هه لبه سته چ بهايي خو نينه.	نه پراسته وخو	سوزدان	ل سهر دونيايي هه لبه سته چ بهايي خو نه بوو	۲۱
كردهيا پهيمانداڼي ل فيږي سوزدانه ب شيوه كئ نه پراسته وخو، كو دياردكته حكومهت گرنگي ب هه لبه سته نادته.	نه پراسته وخو	سوزدان	حكومه تي هند پويته ب هه لبه سته نه ددا هندي ب لالش و نه و قافي	۲۲

۲۳	یا راست ته بخوژی زه وقی هه لبه ستنی نه مایه	پازیبوون	نه راسته وخو	کردهیا پهیماناندانی ل فیړی ب شیوی پازیبوونا نه راسته وخو هاتییه کو پازی که ت ئیدی نه زری ده ستا ژ هه لبه ستنی به رده م.
۲۴	شوفیړین ته کسیا دکاندار و سه رتراش هه می پیکفه بووینه هه لبه ستغان	گریه ست	نه راسته وخو	د نه فی نموونه ییدا په یمان ب شیوی نه راسته وخو دنا فبه را ناخفتنکه ری و گوهداریدا هاتییه ب فی شیوه ی کو شوفیړین ته کسیان و دکاندار و سه رتراش و ده ست ژ کاری خو به ردا یه و گریه ستا هه لبه ستغانی ئیمزاکریه.
۲۵	گوت دایه هه که ته واسته که هه با دا ناقی ته دهرکه فیت	سوزدان	راسته وخو	فیړی ب شیوه کی نه راسته وخو سوزی دده تی کول فیړی ب پیکا واستان کار ب ریقه دچیت.
۲۶	گه ر ته نه بن قه ت هیثیی نه به	پازیبوون	نه راسته وخو	پهیماناندان ل فیړی که سی به رامبه ر پازی دکه ت، کو نه گه ر ته واسته نه بیت ناقی ته دهرنا که فیت.
۲۷	دی چیه چه جی	پازیبوون	نه راسته وخو	پهیماناندان ب شیوه کی



			چ ههر کهسه کی حه جا وی یا لبر دهری مالای	
نه پراسته وخو کهسی به رامبه رازی دکه ت، کو نه چیته هه جی، کو دشیت ب هاریکاریا که سیته هه ژار .... هتد، دشیت خیرا هه جی ب دهست خوڤه بینیت.				
کرده یا پهیمانداڼی ب شیوه کی نه پراسته وخو، گرنتیکریه، کو هه بوونا که فرین رهش و سپی د باژیری دا هه نه.	نه پراسته وخو	گرنتیکرن	تژی پهری باژیری مه که فرین رهش و سوور و سپینه	۲۸
فیری ب شیوه کی نه پراسته وخو، گرنتی دایه، کو خودی ثا فرینه ری هه تشته کییه.	نه پراسته وخو	گرنتیکرن	ئه و ژی هه می خودی چیکرینه خونه بابی من چیکرینه	۲۹
پهیمانداڼ ل فیری که سی به رامبه رازی دکه ت، کو نه چوونا وی بو هه جی هه مان خیر دهیته نفیسین، چونکی خودی ب مهره مین مروغان پی ناگه هه.	نه پراسته وخو	پازیوون	خه ما نه خویا گرنگ ته ئیه تا خیری هه بوو و خودایی مه زن پی ناگه هه	۳۰
فیری ب شیوه کی نه پراسته وخو سوز دایه گوهداری کوو پشتی مرنا وی مروپین وی دی	نه پراسته وخو	سوزدان	مودیله کا بسانا هی دهرکه تیه چ یی وه غرکر مروپین	۳۱

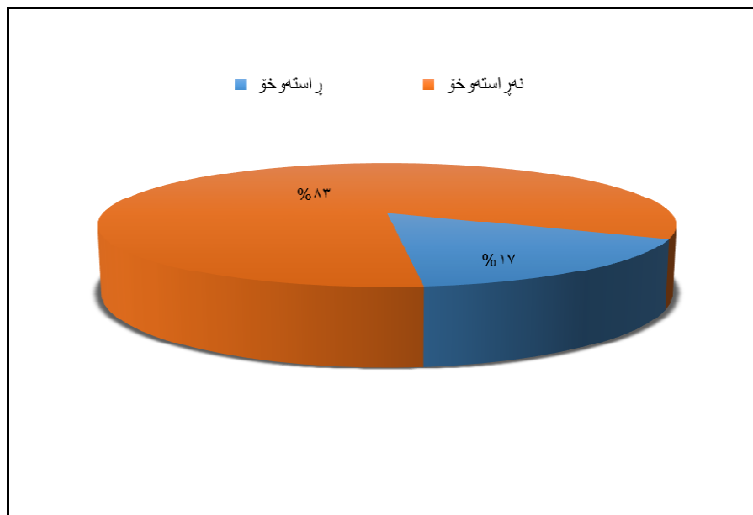
			وى چه كه كى بو دكرن	
چه جى بو كه ن، چونكى يا بويه ديارده.				
پهيماندان ل فيړى ب شيوى سوزه كا نه راسته وخو دهركه تيه، كو گوهدار سوزى دهت پوژيت بهيت وه كو چه جى نه وژى بهيته كرين.	نه راسته وخو	سوزدان	پوژهك دى هيت دى نفير و پوژيان ژى كرين و فروشن	۳۲
فيړى پهيماندان ب شيوى سوزدانه كا راسته وخو دهركه تيه، كو ب هاتنا فوړمى (سوز) بو دياردكته كو نه فيين ويژى فى پوژى نه بينن.	راسته وخو	سوزدان	هه كه ب فى دهستودارى بيت سوز بيت كورى كورين ته ژى نه بينن	۳۳
فيړى پهيماندان ب شيوى پارزيوونه كا نه راسته وخو ديار بويه، كو داخوازى ژ گوهدارى دكته دهستا ژ گازنده كرنا ناخفتنكهرى بهردهت.	نه راسته وخو	پارزيوون	نه وپن من لسهر دونيايى خه بهر گو تينى نه فه هر نه ون ل دورين من ما بوچى نابيرم	۳۴
سوزدانا نه راسته وخو ل فيړى دياركريبه ب وى شيوه ي، نه وى موبایل وهرگرت سيلفى پينگرت.	نه راسته وخو	سوزدان	كا ته له فونا ته نه ز دى سيلفيه كى بومه گرم	۳۵

كردهيا پهيمانداڼې د كورته چيروكا بازيړي ژير زه ميندا

سوزدان ب شيوئ راسته وخو دياربويه ب هاتنا فورمي (سوزئ) كو هه رده مي فه گه ريا گه له ك تشتا بو ل گه ل خو ينييت.	راسته وخو	سوزدان	ته سوزدايي دي ل نيزيك فه گه ري و گه له ك تشتان ل گه ل خو ئيني	۳۶
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------	--------	---------------------------------------------------------------------------	----

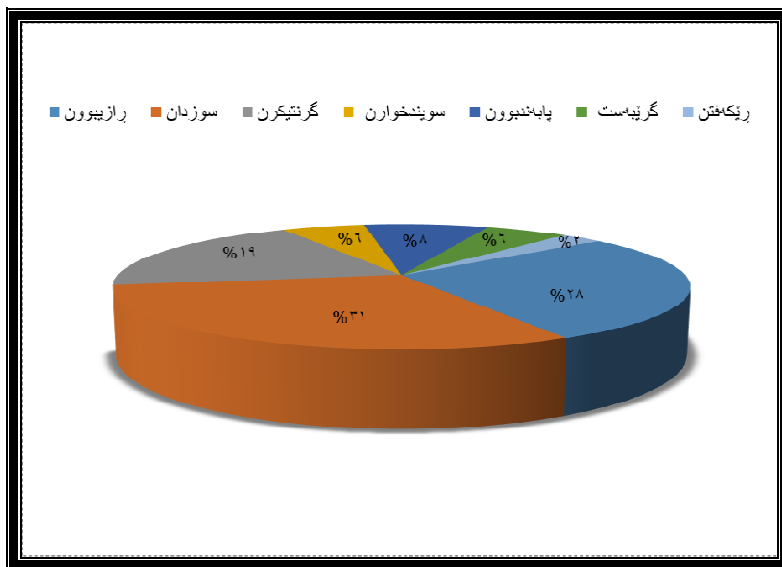
بيدفييه ل دوماهيي دياربكهين، كو ژ سه رجه مي (۳۶) كرده يين  
پهيمانداڼې بو مه دياربوو، كو كرده يين نه في كورته چيروكي ب نه في رهنگينه:  
أ- د نه في كورته چيروكي دا كرده يا نه راسته وخو ب ريژه يه كا زيده تر هاتيه  
بكارهينان ژ كرده يا راسته وخو هه روه كي د نه في ئامارا ل خواري يا ريژه يا  
سه ديدا بو مه ديارديت، كو كرده يا راسته وخو (۶) جاران هاتيه بكارهينان كو  
ريژه يا سه دي يا نه وي ديته (۱۷%) و كرده يا نه راسته وخو (۳۰) جاران هاتيه  
بكارهينان كو ريژه يا سه دي يا نه وي ديته (۸۳%).

ويينه يي ژماره (۱) جوړين كرده يي



ب- دهرباره ي كردهيڼ كردهيا پهيمانداڼې وه كو ديار د خشتهيڼ سهريدا، كو كردهيا پهيمانداڼې (سوزدان) ژ هه مي كردهيان پتر د ئه في كورته چيروكيډا هاتيه بكارهينان ب ئه في شيوه ي، كو كردهيا (سوزدان) يازده جارن بكارهاتيه، كو ريژا ئه وي يا سهدى ديبته (۳۱%)، كردهيا (پازيبوون) د دويښدا دهيت ب في شيوه ي كو دهه جارن بكارهاتيه و ريژا ئه وي يا سهدى ديبته (۲۸%)، پاشي كردهيا (گرنتيكرن) د دهيت ب في شيوه ي كو حهفت جارن بكارهاتيه و ريژا ئه وي يا سهدى ديبته (۱۹%)، پاشي كردهيا (پابه نديوون) دهيت ب في شيوه ي كو سي جارن بكارهاتيه و ريژا ئه وي يا سهدى ديبته (۸%)، پاشي كردهيڼ (گريبه ست و سويندخوارن) دهيت ب في شيوه ي كو ههردوو، دوو جارن بكارهاتينه و ريژا ئه وان يا سهدى ديبته (۶%)، ل دوماهيڼ كردهيا (ريكه فتن) دهيت ب في شيوه ي كو ئيك جار هاتيه بكارهينان ريژه يا ئه وي يا سهدى ديبته (۲%).

ويڼه يڼ ژماره (۲) كردهيڼ كردهيا پهيمانداڼې



## نه نجام

پشتي كو فو كولين ب دوماهي هاتي هم گه هشتينه هان نه نجامين ل خوارى:

۱- گرنگيا كردهين ناخفتني زيده تر د هوي چنديدا ديارديت، كو ب شيوه كي راسته وخو پشت ب هوي بارودوخي دبه ستيت، هوي تيدا دهيتته بكارهينان، نانكو (دهوروبه ر) يو له كي سه ره كي د واتايا كردهين ناخفتنيدا ههيه.

۲- هه كردهين د هفي كورته چيروكيڼدا بكارهاتين، ل دويف موديل (ئوستن) ي پي كدهين ژ: (سوزدان، ري كه فتن، گري به ست، پابه ندبوون، سويند خوارن، گري به ست، گرنتي كرن).

۳- كردهين پهيمانداڼې وه كي هه مي كردهين ديتر، ب دوو شيوه يان دهين هه وژي: راسته وخو و نه راسته وخو.

۴- د هفي كورته چيروكيڼدا كردهيا نه راسته وخو پتر هاتيه بكارهينان ژ كردهيا راسته وخو ب في شيوه ي كردهيا پهيمانداڼا نه راسته وخو (۳۰) جاران بكارهاتيه و ريژا هوي يا سه دي ديته (۸۳%) و كردهيا راسته وخو (۶) جاران هاتيه بكارهينان كو ريژه يا سه دي يا هوي ديته (۱۷%).

۵- كردهيا پهيمانداڼې (سوزدان) ژ هه مي كردهيان پتر د هفي كورته چيروكيڼدا هاتيه بكارهينان ب هفي شيوه ي، كو يازده جاران بكارهاتيه، كو ريژا هوي يا سه دي ديته (۳۱%).

۶- كردهيا پهيمانداڼې (ري كه فتن) د هفي كورته چيروكيڼدا كي مترين جار هاتيه بكارهينان ب في شيوه ي كو ئيك جار هاتيه و ريژه يا هوي يا سه دي ديته (۲%).

۷- د ناخفتنا مه یا رۆژانه ژیدا ههردوو جوړین کردهیان دهینه دیتن یین راسته وخۆ و یین نه راسته وخۆ نه وژی ب فی شیوهی ل دهمی هاتنا فۆرمه کی ټه و کردهیه دیتته راسته وخو و ل دهمی نه هاتنا ټه وی فۆرمی ټه و کردهیه دیتته نه راسته وخۆ بۆ نمونه: (سوزبیت ټه ز ئیده خوارنی ل گهل ته نه خوم) ب هاتنا فۆرمی (سوزبیت) ټه ف گوتنه کریه راسته وخۆ به لی ټه گهر بیژین: (ټه ز ئیدی خوارنی ل گهل ته ناخوم) ژ بهر نه هاتنا فۆرمی (سوزبیت) ټه ف گوتنه بویه نه راسته وخۆ.

۸- سه بارهت جوداهیکرنا د ناقههرا کردهیا (سوزدانی و پهیمانداڼی) دا، ل دویف دیتنا ئوستنی سوزدان ب خو دیتته کردهیه ک ژ کرده یین پهیمانداڼی وه کی ههر کردهیه کا دیتر، به لی سوزدان د خویه تیا خودا ب خو پهیمانه، ب واتایه کا دیتر ټه م دشین بیژین هه می سوزدان پهیمانداڼی به لی هه می پهیمانداڼی نابنه سوزدان.

### پهراویز

(<sup>۱</sup>) سه بارهت جوداهیکرنا د ناقههرا کردهیا (سوزدانی و پهیمانداڼی) دا، ل دویف دیتنا ئوستنی سوزدان ب خو دیتته کردهیه ک ژ کرده یین پهیمانداڼی وه کی ههر کردهیه کا دیتر، به لی سوزدان د خویه تیا خودا ب خو پهیمانه، ب واتایه کا دیتر ټه م دشین بیژین هه می سوزدان پهیمانداڼی به لی هه می پهیمانداڼی نابنه سوزدان.

### لیستا ژیده ران

ټیک: ژیده ر ب زمانی کوردی

#### أ- په رتوک:

۱- علی، شیرزاد سهبری، پراگماتیک (۲۰۱۴)، چاپخانه ی حاجی هاشم، هه ولیر، له بلاو کراوه کانی ټه کادیمیای کوردی.

۲- علی، شیرزاد سهبری (۲۰۲۰)، شروفه کرنا گوتاری، چاپا ټیک، ژ چاپ و وه شان په رتوو کخانا موکسی.

- ۳- عهلی، شیرزاد سهبری و کوچهر، دلغین خالد باییر (۲۰۲۱)، زمان و هوشداریکرن، ژ وهشانین پهرتوو کخانا گازی، دهوک- کوردستان.
- ۴- فتاح، محمد معروف (۲۰۱۱)، زمانهوانی، چاپی سیهم، چاپخانهی حاجی هاشم، ههولیر.
- ۵- هاجانی، اسماعیل (۲۰۱۹)، نالینا که مانجی (کورته چیروک)، چاپخانه هاوار- دهوک.
- ۶- یول، جورج (۲۰۱۶)، مه به ستاسی (پراگماتیک)، وهرگیترانی، رهحیمی سورخی، چاپی یه که م، چاپخانهی تاران..

### ب- نامین نه کادیمی:

- ۷- تهوفیق، قهیس کاکل (۱۹۹۵)، جوړه کانی رسته و تیوری کرده قسه یه کان، نامه ی ماستهر، زانکوی سه لآحه دین، کولیژی ناداب، ههولیر.
- ۸- حسن، غازی (۲۰۱۶)، گوتاری سیاسی ده سه لآت و ئوپوزسیون له ههریمی کوردستاندا (شیکردنه وه یه کی پراگماتیکیه)، نامه ی ماستهر، زانکوی سوران، فاکه لتی ناداب، سوران..

### ج- گوفاار:

- ۹- عهلی، شیرزاد سهبری و خهلیل، نه حمه د په مه زمان (۲۰۱۹)، کرده یین ئاراسته کرنی د نافبرا رازیوون و په تکریندا، گوفاارا زانکوی دهوک، په ربه ندا (۲۲) ژماره (۲) زانستین مروقایه تی و کومه لناس، بپ: ۴۷۳- ۴۸۸.
- ۱۰- علی، شیرزاد سهبری و سلیمان، لقمان فریق (۲۰۲۰)، کرده یا گه فکرنی د زمانی هوزانیدا دیوانا باغی کوردا وه کو نمونه، گوفاارا زانکوی دهوک، په ربه ندا (۲۳) ژماره (۱) زانستین مروقایه تی و کومه لناس، بپ: ۳۰۷- ۳۵۸.
- ۱۱- حوسین، هیرش جه تو (۲۰۲۱)، کرده قسه یه کان له دوو چامه که ی (نالی) و (سالم) دا، گوفااری زانکوی راپه رین، په ربه ندا (۸) ژماره (۲) بپ: ۵۶ - ۸۰.

### دوو- ژیدهر ب زمانی عه ربه یی

#### أ- په رتوک:

- ۱۲- ادراوی، العیاشی (۲۰۱۱)، لسانیات التلطف وتداولیه الخطاب، الامان للطباعة والنشر.
- ۱۳- ارمینکو (۱۹۸۷)، فرانسواز، ترجمه: علوش، سعید، المقاربه التداولیه، المؤسسة الحدیثه للنشر والتوزیع، ط ۱.

- ١٤- بوقره، نعمان (٢٠٠٩)، اللسانيات اتجاهاها وقضاياها المعاصرة، عالم الكتب الحديثة اربد.
- ١٥- صحراوي، مسعود (٢٠٠٥)، التداولية عند علماء العرب، دار الطليعة للطباعة والنشر .
- ١٦- عبد الجليل، عبدالقادر (٢٠٠٦)، المعجم الوظيفي لمقاييس الادوات النحوية والصرفية، دار العفاء للنشر والتوزيع، عمان-الاردن.
- ١٧- علوان، محمد يوسف (٢٠٠٧)، القانون الدولي العام، المقدمة والمصادر، ج١، دار النشر.
- ١٨- فرج، توفيق حسين (١٩٩١)، النظرية العامة للالتزام، الدار الجامعية.

#### ب- گوڤار:

- ١٩- بلخير، عمر و بوعيداد، نواره (٢٠١٢)، تصنيف أفعال الكلام في الخطاب الصحافي الجزائري، المكتوب باللغة العربية، مجلة الأثر، عدد ١٣، ص: ٤٠-٧٩.
- ٢٠- دباش، عبدالرؤوف و دغيش، حملاوي (٢٠١٦)، مبدأ سلطان الارادة في العقود بين الشريعة والقانون، مجلة العلوم الانسانية، جامعة محمد خيضر بسكرة، جزائر، عدد ١٦، ص: ٢٥٧-٢٧٣.
- ٢١- عبدالسلام، يسمينة (٢٠١٤)، نظرية الافعال الكلامية في ظل جهود أوستين، مجلة المخبر، ابحاث في اللغة والادب الجزائري، جامعة بسكرة، الجزائر، عدد ١٠، ص: ٩٩-١١٥.

سڼ - ژيډهر ب زمانڼ ټينگليزى:

- 22- Austin.j.L, (1962) How to Do Things with Words,oxford, Clarendon Press,
- 23- Ariff, Tun Nur Afizah Zainal, and Muqableh, Ahmed Ibrahim (2013), Speech Act of Promising among Jordanians. Islamic Science University of Malasia (USIM) international Journal of Humanities and Social science Vol.3, No:13, July.
- 24- Rawls, J (2009). A theory of justice. Harvard university press.

چار - سايتين ټه نترنيتي:

- 25-<https://www.almaany.com/ar/dict/ar-ar/%D8%AA%D8%B9%D9%87%D8%AF/>
- 26- <https://plato.stanford.edu/entries/speech-acts/>
- 27- [https://en.m.wikipedia.org/wiki/J.\\_L.\\_Austin](https://en.m.wikipedia.org/wiki/J._L._Austin)



## المخلص

### افعال التوعده في قصة (مدينة تحت الأرض) القصيرة

التوعده هو من أفعال الكلام المهمة التي هي موضوع مهم من التداولية. هذا الفعل يركز على التزام المتحدث بالقيام او عدم القيام بعمل ما. لقد تمت المحاولة في هذا البحث من أجل التطرق الى أفعال كلام التوعده بحسب نموذج اوستن على ان يتم تطبيقها على قصة (مدينة تحت الارض) للمؤلف إسماعيل هاجاني. الهدف الرئيسي لهذا البحث هو تحديد جميع أفعال كلام التوعده في القصة القصيرة المذكورة. بالإضافة الى محاولة تحديد أفعال كلام التوعده المباشرة وغير المباشرة والتطرق الى أسلوب الإحصاء والنسبة المئوية. بالإضافة الى المقدمة والنتائج وقائمة المصادر، فإن هذا البحث يتألف من قسمين: القسم الأول خصص لمصطلح ومفهوم فعل كلام التوعده وخصائصه ومهامه، والقسم الثاني خصص لأفعال كلام التوعده بحسب نموذج اوستن وتطبيقه على القصة القصيرة المذكورة وقد تم تقديم الإحصاء لذلك.

**الكلمات الدالة:** أفعال الكلام، فعل كلام التوعده، أفعال كلام التوعده،

القصة القصيرة

## Abstract

### The Speech Act of Promising in the Short Story “The Underground City”

The speech act of promising is one of the major topics in pragmatics. It refers to a speaker's commitment whether to perform an action or not. This study addresses the speech act of promising in a short story entitled "The Underground City". The study is an attempt to examine the speech act of promising following Austin's model and applying it to Ismail Hajani's short story "The Underground City". The aim of this study is to identify all the speech acts of promising in this short story. Moreover, it tries to identify the direct and indirect speech acts of promising with their frequencies and percentages. In addition to an introduction, results and bibliography, this study consists of two sections. The first section covers definitions, terminology, characteristics and functions of the speech act of promising. The second section examines the speech act of promising in the aforementioned short story based on Austin's model with reference to their frequencies.

**Key Words:** *speech acts, the speech act of promising, types of speech acts, short story*